

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KRISHNAMURTI, JIDDHU

Prima și ultima libertate / Jiddu Krishnamurti cuvânt-
înainte: Aldous Huxley; trad.: Claudia Dumitriu. - București:

Herald, 2020

ISBN 978-973-111-834-5

I. Huxley, Aldous (pref.)

II. Dumitriu, Claudia (trad.)

141.332

Lucrarea a fost tipărită cu sprijinul

Asociației Culturale Krishnamurti – România

Pentru noutăți și comenzi:

www.edituraherald.ro

office@edituraherald.ro

Tel: 021.319.40.60, 021.319.40.61

Fax: 021.319.40.59, 021.319.40.60

Mob: 0744.888.388, 0771.664.320

Jiddu Krishnamurti

THE FIRST AND LAST FREEDOM

Copyright © Krishnamurti Foundation of America Ojai,
California

Harper & Row, Publishers, 1975, San Francisco

J. KRISHNAMURTI

Prima și ultima libertate

Cuvânt-înainte:

ALDOUS HUXLEY

Traducere de

CLAUDIA DUMITRIU

Ediție îngrijită de

GINA ARGINTESCU-AMZA

EDITURA HERALD

București

<i>CUVÂNT-ÎNAINTE</i>	5
CAPITOLUL I. Introducere	15
CAPITOLUL II. Ce căutăm?	23
CAPITOLUL III. Individul și societatea	29
CAPITOLUL IV. Cunoașterea de sine	37
CAPITOLUL V. Acțiune și idee	45
CAPITOLUL VI. Credința	51
CAPITOLUL VII. Efortul	61
CAPITOLUL VIII. Contradicția	67
CAPITOLUL IX. Ce este eul?	73
CAPITOLUL X. Teama	81
CAPITOLUL XI. Simplitatea	87
CAPITOLUL XII. Luciditatea	93
CAPITOLUL XIII. Dorința	99
CAPITOLUL XIV. Relație și izolare	105
CAPITOLUL XV. Gânditorul și gândirea	109
CAPITOLUL XVI. Poate gândirea să ne rezolve problemele?	113
CAPITOLUL XVII. Funcția minții	117
CAPITOLUL XVIII. Autoiluzionarea	123
CAPITOLUL XIX. Activitatea egocentrică	129
CAPITOLUL XX. Timp și transformare	133
CAPITOLUL XXI. Putere și realizare	139
<i>ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI</i>	145
1. Despre criza actuală	147
2. Despre naționalism	149
3. De ce învățători spirituali?	150
4. Despre cunoaștere	153
5. Despre disciplină	155

6. Despre singurătate	161
7. Despre suferință	163
8. Despre conștiința vigilentă	166
9. Despre relație	169
10. Despre război	173
11. Despre teamă	177
12. Despre plictiseală și interes	179
13. Despre ură	181
14. Despre clevetire	184
15. Despre critică	186
16. Despre credința în Dumnezeu	189
17. Despre memorie	192
18. Supunerea față de „ceea ce este”	195
19. Despre rugăciune și meditație	197
20. Despre conștient și inconștient	202
21. Despre sexualitate	205
22. Despre iubire	209
23. Despre moarte	212
24. Despre timp	214
25. Despre acțiune fără idee prealabilă	217
26. Despre vechi și nou	219
27. A denumi	221
28. Despre cunoscut și necunoscut	225
29. Adevărul și minciuna	228
30. Despre Dumnezeu	233
31. Despre înțelegerea imediată	236
32. Despre simplitate	239
33. Date superficiale	241
34. Despre banalitate	243
35. Despre liniștea minții	244
36. Despre sensul vieții	246
37. Despre confuzia minții	248
38. Despre transformare	250

eliberează de pasionalitate, de reaua-voință și de ignoranță, când se desprinde de cele lumești și de dorința arzătoare de a exista. Trebuie experimentată printr-o gândire corectă și prin meditație”. Conștiința nediscriminatorie ne va duce la realitatea creatoare care se află în adânc, acoperită de simulacrele noastre distructive, ne va duce la înțelepciunea calmă, mereu prezentă, în ciuda ignoranței, dar și în ciuda cunoașterii – care este doar ignoranța sub altă formă. Cunoașterea este o chestiune de simboluri și, prea des, o piedică spre înțelepciune, spre dezvăluirea din clipă în clipă a sinelui. O minte care a ajuns la liniștea înțelepciunii” va ști ce este existența, va ști ce este iubirea. Iubirea nu este nici personală, nici impersonală. Iubirea este iubire și ea nu trebuie definită sau descrisă de intelect ca fiind exclusivă sau inclusivă. Iubirea este propria ei entitate, ea este realul, supremul, necuprinsul”.

Aldous Huxley

Capitolul I INTRODUCERE

A comunica cu cineva, chiar atunci când îl cunoaștem foarte bine, este un lucru extrem de greu. Pot folosi cuvinte care pentru tine au, poate, o semnificație deosebită față de a mea. Înțelegerea vine atunci când tu și cu mine ne întâlnim în același timp, la același nivel. Aceasta se întâmplă numai când există o reală afecțiune între oameni, între soț și soție, între prieteni apropiați. Aceasta-i comunicarea reală. Înțelegerea instantanee vine atunci când ne întâlnim în același timp pe un plan identic.

Este foarte dificil să comunicăm unii cu alții în mod efice și cu un rezultat precis. Țin să spun că eu folosesc cuvinte simple, nu o anumită terminologie, deoarece nu cred că vreun tip de exprimare specializat ne va ajuta la rezolvarea dificelilor noastre probleme; așa că nu voi folosi niciun termen de specialitate, fie el de psihologie sau de religie. Mi-ar plăcea să exprim o semnificație mai profundă cu vorbele simple, folosite în viața noastră de toate zilele; dar acest lucru este foarte greu dacă nu știi să ascuți.

Există o artă a ascultării. Ca să fii cu adevărat capabil să ascuți, trebuie să-ți abandonezi, să-ți lași de-o parte toate prejudecățile, formulările anterioare și activitățile zilnice. Când te afli într-o stare de spirit receptivă, lucrurile pot fi lesne înțelese; ascuți atunci când atenția ta reală se îndreaptă către ceva. Dar, din păcate, cei mai mulți dintre noi ascultăm printr-un ecran de împotrivire, alcătuit din preconcepții, fie ele religioase sau spirituale, psihologice sau științifice, ori din grijile, dorințele și temerile de zi cu zi. Și ascultăm prin acest ecran; prin urmare, ascultăm nu ceea ce se spune, ci zgomotul, sunetul nostru propriu. Este foarte greu să lăsăm de-o parte formația noastră, percepțiile, înclinațiile noastre, împotri-

virile noastre și, trecând peste expresia verbală, să ascultăm astfel încât să înțelegem instantaneu. Asta va fi una dintre dificultățile noastre.

Dacă, în această cuvântare, se va spune ceva opus felului vostru de a gândi și de a crede, plecați totuși urechea, nu vă împotriviți. Puteți avea dreptate, așa cum și eu pot greși; dar, ascultând și cercetând împreună, vom descoperi ce înseamnă adevărul. Adevărul nu vă poate fi dat de către cineva. Trebuie să-l descoperiți; și pentru a-l descoperi, e necesară o stare de spirit ce permite înțelegerea directă. Nu poate exista o înțelegere directă atunci când există împotrivire, apărare, protecție. Înțelegerea vine printr-un act de luare la cunoștință a *ceea ce este*. A ști exact ce este, ce este real, actual, fără a-l interpreta, fără a-l condamna sau justifica este, fără îndoială, începutul înțelepciunii.

Adevărul ne scapă numai atunci când începem să interpretăm, să traducem în funcție de determinările și de prejudecățile noastre. În definitiv, se impune un fel de cercetare. A ști ce este un lucru, a ști cu exactitate, necesită o cercetare, nu-l poți traduce în funcție de dispoziția ta. La fel, dacă putem privi, observa, asculta, dacă putem fi conștienți de *ceea ce este* în mod precis, atunci problema e rezolvată. E ceea ce propunem în aceste convorbiri. Vă voi arăta *ceea ce este* și nu vi-l voi traduce în funcție de fantezia mea: de asemenea, nici nu trebuie să-l traduceți sau să-l interpretați în funcție de experiența sau de pregătirea voastră.

Așadar, n-ar fi oare posibil să fim conștienți de fiecare lucru, așa cum este el? Pornind de aici, desigur că poate exista o înțelegere. Să cunoști, să fii conștient de ceva, să ajungi la *ceea ce este*, să pui capăt luptei. Dacă știi că sunt un mininos și recunosc acest fapt, atunci lupta este încheiată. A lua cunoștință de ceva, a fi conștient de *ceea ce este* cineva, e un prim pas către înțelepciune, începutul înțelegerii care te eliberează de timp. A introduce factorul timp – timp nu în sensul cronologic, ci ca mediu, ca proces psihologic, ca un proces al spiritului – este un lucru distructiv și un factor de dezordine.

Astfel, putem avea înțelegerea a *ceea ce este* atunci când îl recunoaștem fără a-l condamna, fără a-l justifica, fără a ne identifica cu el. A ști ce este el într-o anumită condiție, într-o anumită stare, înseamnă deja un proces de eliberare, însă omul care nu este conștient de condiția sa, de frământările sale încetează să fie altceva decât *ceea ce este*, fapt ce atrage după sine obișnuința. Așadar, să păstrăm în minte hotărârea de a examina *ceea ce este*, de a observa și de a fi conștienți de *ceea ce este* în prezent, fără a ne face o părere, fără a interpreta. E nevoie de o minte extrem de perspicace, de un suflet extrem de subtil pentru a conștientiza și a urmări *ceea ce este*, deoarece existentul se află în neconținută mișcare, în continuă transformare. Dacă mintea e înlănțuită de credință și de cunoaștere, ea încetează de a mai urmări și de a se mula pe mișcarea rapidă a existentului. E nevoie de o agilitate mentală și de o suplețe psihică ce lipsesc unui spirit închisat într-o credință, într-o prejudecată sau într-o identificare, unui suflet și unei minți uscate.

Fără discuție, cred că suntem cu toții conștienți că haosul și suferința abundă, atât în planul individual, cât și în cel colectiv. Nu numai în India, ci pretutindeni în lume; în China, în America, în Anglia, în Germania, în toată lumea există mari dezordine și neliniști crescânde. Nu numai la nivel național, nu în special aici, ci în lumea întreagă. Există o suferință extraordinar de acută a individului, dar și a colectivităților. Așadar, ar fi absurd să limităm catastrofa mondială la o arie geografică, la o secțiune colorată a hărții; nu în felul acesta am putea înțelege semnificația profundă a suferinței mondiale și individuale. Care este răspunsul nostru, astăzi? Cum reacționăm noi la această situație?

Există suferință la nivel politic, social și religios; întreaga noastră ființă psihică este tulburată, și liderii politici și religioși ne-au dezamăgit cu toții; toate cărțile și-au pierdut semnificația. Poți lua Bhagavad Gita, Biblia sau ultimele tratate de politică sau de psihologie și vei descoperi că și-au pierdut strălucirea, acea calitate a adevărului; au coborât la

nivelul unor simple cuvinte. Dar tu, care repeți acele cuvinte, ești tulburat, ești confuz, ești nesigur – iar simpla repetare nu transmite nimic! De aceea, repetând cuvintele din Biblie, din Marx ori din Bhagavad Gita fiind tulburat și într-o stare de nesiguranță, repetarea devine o minciună; căci ceea ce este scris acolo s-a redus la o simplă propagandă, iar propaganda nu înseamnă adevăr. Așa că, repetând, ai încetat de a-ți înțelege propria stare. Nu faci decât să-ți acoperi cu vorbe de prestigiu dezordinea interioară. Ceea ce încercăm să facem aici este să înțelegem această dezordine, nu să o acoperim cu citate; deci, care ți-e răspunsul? Cum răspunzi la haosul general, la dezordinea, la nesiguranța existenței? Fii conștient de această problemă. În timp ce vorbesc despre ea, urmărește nu cuvintele mele, ci gândul suscitată în tine. Cei mai mulți dintre noi suntem obișnuiți să fim spectatori, nu participanți. Citim cărți, dar nu le scriem niciodată. A fi spectator, a privi un meci de fotbal, a-i urmări pe politicieni și pe oratori a devenit o tradiție, un obicei național și mondial. Privindu-i, nu suntem doar niște privitori din afară, ci ne-am pierdut și capacitatea creatoare!

Dacă vă mărginiți să fiți spectatori, veți pierde semnificația vorbelor mele; prelegerea aceasta nu trebuie ascultată prin forța obișnuinței. N-am intenția să vă dau informații ce se pot găsi într-o enciclopedie. Ceea ce încercăm să facem este a ne urmări gândurile, ale fiecăruia dintre noi, a urmări cât putem de departe, cât putem de profund, mesajele și reacțiile propriilor simțăminte. Așadar, vă rog să descoperiți cum răspundeți la această problemă, la această suferință; nu prin cuvintele altuia! Răspunsul vostru trebuie să fie personal! Dacă tragi vreun folos de pe urma suferinței, a haosului, dacă obții un profit din ele, fie el economic, social, politic sau psihologic, vei răspunde prin indiferență. Deci nu-ți pasă dacă haosul continuă. Firește, cu cât există mai multă tulburare și haos în această lume, cu atât oamenii caută mai mult siguranța. Ați remarcat, nu-i așa? Când există dezordine în lume, psihologică sau de orice fel – cauți un refugiu, fie că e

un cont în bancă ori o ideologie; sau recurgi la rugăciune, te duci la templu – de fapt fugi de ceea ce se întâmplă în lume. S-au format tot mai multe secte, în toată lumea răsar tot mai multe „isme”. Cu cât dezordinea e mai mare, cu atât îți dorești mai mult un conducător, cineva care să te călăuzească, și te întorci la cărțile religioase, ori la un învățător de ultimă oră; sau acționezi și reacționezi potrivit unui sistem care pare să rezolve problema, un sistem de stânga sau de dreapta. Este exact ceea ce se întâmplă pretutindeni.

Din momentul în care devii conștient de această dezordine și confuzie, de *ceea ce este*, încerci să fugi de ea. Sectele care oferă un sistem pentru rezolvarea problemelor economice, sociale sau religioase și soluții pentru ușurarea suferințelor sunt cele mai dăunătoare; nu omul, ci sistemul devine important, fie că e vorba de un sistem religios, de unul de stânga ori de dreapta. Sistemul devine important, filozofia, ideea, și nicidecum omul; și, de dragul ideii, al ideologiei, ești gata să sacrifici întreaga omenire! Asta e ceea ce se întâmplă în lume! Nu este interpretarea mea; observă cu atenție și vei constata că așa stau lucrurile. Din momentul în care sistemul a devenit important, oamenii, tu și cu mine, ne-am pierdut importanța; iar cei care controlează sistemul, fie el religios sau social, de stânga ori de dreapta, își asumă autoritatea; preiau puterea și te sacrifică pe tine ca individ. E ceea ce se întâmplă pretutindeni în jurul nostru.

Care este cauza acestei dezordini, a acestui chin? Cum a apărut chinul acesta, această suferință interioară și exterioară, această teamă în așteptarea războiului, al celui de-al Treilea Război Mondial care este pe punctul de a izbucni? Care este motivul? Evident, e dovada prăbușirii tuturor valorilor morale și spirituale, și glorificarea valorilor materiale, a valorii lucrurilor făcute de mâna și mintea omului. Ce se întâmplă când nu mai avem alte valori în afara valorii lucrurilor concrete, a valorii produselor minții, a mâinii sau a mașinii? Cu cât dăm mai multă importanță valorilor materiale, cu atât mai mare e dezordinea. Repet, nu este teoria mea. Nu este nevoie de lecturi

speciale pentru a descoperi că valorile, bogățiile tale, existența ta economică și socială se bazează pe lucruri făcute de mâna și de mintea omului. Astfel, noi trăim, lucrăm și ne ducem viața cufundați în valori materiale; înseamnă că lucrurile, obiectele create de mintea noastră, de mâinile și mașinile noastre au dobândit importanță; iar când obiectele capătă importanță, crezurile ocupă un loc preponderent! E ceea ce se întâmplă acum în lume. Nu-i așa?

Astfel, faptul de a acorda din ce în ce mai multă importanță valorilor materiale produce dezordine; fiind afectați de ea, încercăm să evadăm pe diferite căi, religioase, economice sau sociale, ori prin ambiție, putere, prin explorarea realului. Dar realul este aproape, nu trebuie căutat; iar omul care caută adevărul nu-l va găsi niciodată. Adevărul este *ceea ce este* – în asta constă frumusețea lui! Dar, din momentul în care îl concepi, din momentul în care-l cauți, începi să lupți; și un om care luptă nu poate înțelege. Iată de ce trebuie să fim liniștiți, atenți, capabili de o conștientizare pasivă. Observăm că existența noastră, acțiunea noastră se desfășoară întotdeauna într-un plan distructiv și dominat de tristețe; ca un val, dezordinea și haosul ne iau prin surprindere. Nu există răgaz în dezordinea existenței.

Orice am face în prezent pare să ducă la haos, la tristețe și nefericire. Priviți-vă viața, întotdeauna existența este însoțită de tristețe! Munca noastră, activitatea noastră socială, politica noastră, întrunirile națiunilor pentru a împiedica războiul, toate tind să producă alt război. Distrugerea vine pe urmele vieții: orice facem duce la moarte. Iată ce se întâmplă în prezent.

Putem oare pune capăt acestui chin? Să nu ne mai lăsăm prinși mai departe de valul haosului și al tristeții? E ceea ce au obținut marii învățători, Buddha sau Hristos: au acceptat calea credinței, eliberându-se, poate, de haos și de tristețe. Dar nu au suprimat tristețea, nu au putut pune capăt dezordinii. Dezordinea continuă, tristețea deopotrivă. Dacă voi, în fața dezordinii sociale și economice, a haosului și chinului, vă retrageți în ceea ce se numește viața religioasă și părăsiți lumea,

puteți avea sentimentul că v-ați alăturat marilor învățători; dar lumea merge înainte, haosul, chinul și distrugerea se perpetuează cu eterna suferință a abisului care desparte bogății de săraci. Prin urmare, problema noastră, a voastră și a mea, este: cum se poate ieși imediat din acest chin și această mizerie. Dacă, trăind în lume, refuzi să-i fii părtaș, îi vei ajuta și pe ceilalți să iasă din acest haos – nu în viitor, nu mâine, ci acum. Fără îndoială, asta este problema. Războiul va surveni, probabil, într-o formă și mai înfricoșătoare, și mai distrugătoare. Evident, nu-l putem împiedica, pentru că problemele sunt grave, prea presante. Dar voi și cu mine putem percepe imediat dezordinea și chinul, nu-i așa? Trebuie percepute și, ca urmare, vom fi capabili să trezim și în ceilalți această înțelegere a adevărului. Cu alte cuvinte, ne putem elibera îndată! Fiindcă este singura cale de a ieși din această mizerie. Percepția este o funcție a prezentului; dacă spui „voi face asta mâine”, ești luat de valul dezordinii și rămâi implicat în ea.

Să vedem dacă se poate ajunge la stadiul când voi singuri veți înțelege pe loc adevărul, punând astfel capăt dezordinii. Afirm că este posibil și că e singura cale. Afirm că lucrul poate fi obținut, că trebuie obținut, dar nu bazat pe supoziții sau credință. E vorba de a înfăptui o extraordinară revoluție, nu o revoluție pentru a ne descotorosi de capitaliști instaurând o altă grupare, ci pentru a înfăptui o transformare minunată, singura revoluție adevărată. Ceea ce în mod general se numește revoluție este modificarea sau continuarea politicii dreptei potrivit ideilor stângii. În definitiv, politica stângii este continuarea politicii dreptei într-o formă modificată. Dacă dreapta se bazează pe valori materiale, stânga nu este altceva decât continuarea acelorași valori; diferă numai modalitățile de exprimare. Ca atare, adevărata revoluție are loc numai când tu, individ, devii conștient de relația ta cu celălalt.

Desigur, ceea ce ești tu în relația ta cu celălalt, cu soția, cu copilul tău, cu șeful, cu vecinul, înseamnă societate. Societatea ca atare nu există. Societatea este ceea ce tu și cu mine am creat prin relația noastră; este proiecția exterioară a tuturor stărilor

noastre psihice. Deci, dacă tu și cu mine nu ne înțelegem pe noi înșine, transformarea exteriorului, care este proiecția interiorului, nu are niciun fel de însemnătate; adică, nu poate avea loc nicio modificare sau transformare importantă în societate atâta vreme cât eu nu mă pot înțelege pe mine în relație cu tine. Relația fiind confuză, creez o societate care este replica, expresia exterioară a ceea ce sunt eu. Este un fapt evident pe care-l putem discuta. Da, se poate discuta în jurul problemei dacă societatea, expresia exterioară, m-a produs pe mine, sau dacă eu am produs societatea.

Așadar, nu este oare evident că ceea ce sunt eu în relația mea cu celălalt creează societatea? Și că, fără o radicală transformare a mea, nu se pot transforma funcțiile esențiale ale societății? A căuta un sistem pentru transformarea societății nu face decât să eludeze problema, căci omul nu poate fi transformat de un sistem. Istoria ne arată că omul e cel care transformă sistemul. Atât timp cât eu, în relația mea cu tine, nu mă înțeleg pe mine însumi, eu sunt cel ce stă la baza haosului, a chinului, a distrugerii, a fricii, a violenței. A mă înțelege pe mine însumi nu este o chestiune de timp. O pot face chiar acum, în clipa de față. Dacă spun „mâine mă voi înțelege pe mine însumi” introduc haosul și chinul; acțiunea mea este distructivă. Când spun: „voi înțelege”, introduc elementul timp și sunt deja prins de valul dezordinii și al distrugerii. „A înțelege” se petrece acum, și nu mâine. „Mâine” e al spiritului leneș, al spiritului greoi, neinteresat. Când ești interesat de ceva acționezi pe loc, înțelegerea e imediată. Dacă nu te schimbi acum, nu te vei schimba niciodată, deoarece schimbarea care va avea loc mâine este doar o modificare, nu o transformare. Transformarea poate avea loc numai imediat, revoluția se face acum, nu mâine.

În acest caz, ești eliberat, deoarece sinele nu mai este îngrijorat de el însuși, te afli deasupra valului distrugător.

Capitolul II CE CĂUTĂM?

Ce este acel ceva pe care cei mai mulți dintre noi îl căutăm? Ce este acel ceva pe care fiecare dintre noi îl dorim? Mai cu seamă în această lume fără odihnă, în care fiecare încearcă să găsească un soi de pace, de fericire, un refugiu. Într-o lume a agitației, a războaielor, a discordiei, a vrajbei, dorim un refugiu în care să existe puțină pace. Cred că e lucrul dorit de cei mai mulți dintre noi. Ca atare, umblăm de la un lider la altul, de la o organizație religioasă la alta, de la un învățător la altul.

Acuma, oare acel ceva pe care-l căutăm e fericirea sau o satisfacție în urma căreia sperăm să obținem fericirea? E o diferență între fericire și satisfacție. Poți căuta fericirea? Poți obține o satisfacție, dar fericirea nu o poți găsi. Fericirea este un produs derivat; este subprodusul a ceva diferit. Astfel, înainte de a ne dedica spiritele și inimile unui subiect care cere seriozitate, atenție, reflexie și grijă, trebuie să determinăm ce este acel ceva pe care-l căutăm, dacă este fericirea sau satisfacția. Mă tem că cei mai mulți dintre noi caută satisfacția. Dorim să fim satisfăcuți, dorim să avem un sentiment de împlinire la sfârșitul căutării noastre.

La urma urmei, dacă cineva caută pacea, o poate găsi foarte ușor. Un om poate să se consacre orbește unei anumite cauze, unei idei, și să-și găsească astfel un refugiu. Desigur, acest lucru nu rezolvă problema. O simplă izolare în limitele unei idei nu înseamnă ieșirea din conflict. Deci trebuie definit acel ceva pe care îl căutăm, în interior și în exterior. Odată lămurii asupra acestei chestiuni, nu mai trebuie să mergem nicăieri, nici la un învățător, nici la o biserică sau organizație. Prin urmare, dificultatea constă în a vedea limpede în noi înșine, în a ne cunoaște intențiile, nu-i așa? Oare această cla-

rificare rezultă din cercetarea părerilor altora, de la acelea ale celui mai elevat învățător până la acelea ale modestului preot de la biserică din colț? De ce trebuie să te duci la altcineva pentru a afla? Totuși, noi asta facem. Citim nenumărate cărți, ne ducem la adunări, discutăm, ne alăturăm unor organizații, încercând pe aceste căi să găsim un leac conflictului, chinului din viețile noastre. Procedând astfel, ne închipuim că am găsit soluția; cu alte cuvinte, considerăm că o mare organizație, un anume învățător, o anume carte ne mulțumesc; am găsit acolo tot ce dorim; și rămânem acolo, îmbâcsiți și inchistați.

Oare nu cumva în toată această dezordine căutăm permanentă, ceva durabil, ceva pe care să-l numim realitate, Dumnezeu, adevăr, sau oricum vreți să-i spuneți? Numele n-are nicio importanță, numele nu înseamnă, evident, obiectul. Să nu ne lăsăm derutați de vorbe; să le lăsăm în seama oratorilor de profesie. Cei mai mulți dintre noi căutăm ceva permanent, ceva de care să ne agățăm, care să ne dea siguranță, speranță, un entuziasm durabil, o certitudine durabilă; suntem atât de nesiguri înlăuntrul nostru! Nu ne cunoaștem. Cunoaștem multe despre fapte de care se vorbește prin cărți; dar nu le cunoaștem prin noi înșine. Nu avem experiență directă.

Și ce este acel ceva pe care-l numim permanent? Nu cumva căutăm o fericire trainică, o satisfacție, o certitudine trainică? Dorim ceva ce va dăinui veșnic. O satisfacție fără sfârșit. Dacă lăsăm cuvintele și frazele de o parte și privim cu adevărat acest ceva, vom vedea că de fapt asta ne dorim. Dorim o plăcere veșnică, o satisfacție veșnică, adică ceea ce numim adevăr, Dumnezeu, sau cum vreți să-i ziceți.

Bine, dorim plăcerea. Poate că o spun prea direct, dar de fapt asta ne dorim; cunoașterea care să ne dea plăcere, experiența care să ne dea plăcere, o satisfacție care să nu dispară a doua zi. Și am avut multe satisfacții care, toate, au dispărut; și acum sperăm să găsim în realitate, în Dumnezeu, o satisfacție permanentă. Evident, asta căutăm cu toții, de la cei mai inteligenți până la cei mai proști, de la teoreticieni

până la pragmatici, în străduința de a obține ceva. Dar oare există o satisfacție permanentă? Ceva care să nu aibă sfârșit?

Acum, dacă veți căuta o satisfacție veșnică – numiți-o Dumnezeu sau adevăr, numele n-are importanță – trebuie, fără îndoială, să puteți înțelege lucrul pe care-l căutați. Nu-i așa? Când spui „caut fericirea veșnică” – Dumnezeu sau adevărul, sau cum vreți să-i ziceți – nu trebuie să înțelegeți și lucrul pe care-l căutați, și pe cel care-l caută? Deoarece s-ar putea ca lucruri care sunt siguranța veșnică ori fericirea veșnică să nici nu existe. Adevărul poate fi ceva cu totul diferit! Și sunt convins că este cu totul diferit de ceea ce putem vedea, concepe sau formula. Ca atare, înainte de a căuta o permanentă, nu este indispensabil de a-l înțelege pe cel care o caută? Este căutătorul diferit de lucrul căutat? Când spui „caut fericirea”, oare cel care caută e diferit de obiectul căutării sale? Gânditorul este oare diferit de procesul gândirii? Nu sunt oare amândoi un fenomen unic și nu procese distincte? Așadar, esențialul e să-l înțelegem pe cel care caută, înainte de a încerca să descoperim ce anume caută.

Am ajuns în punctul unde ne întrebăm, sincer, profund, dacă pacea, fericirea, Dumnezeu, sau cum vreți să-i spuneți, ne pot fi dăruite de altcineva sau nu. Poate această căutare neîntreruptă, această aspirație să ne dea acel extraordinar sentiment al realității, acea stare creatoare, care apare când ne înțelegem cu adevărat pe noi înșine? Oare cunoașterea de sine rezultă din căutare, din îndrumarea de către cineva, din apartenența la o anumită organizație, din cărțile citite și așa mai departe? La urma urmelor, asta-i problema principală. Atâta vreme cât nu mă înțeleg pe mine însumi, nu-mi pot fundamenta reflexia, și căutarea mea este zadarnică. Pot evada din iluzii, pot fugi de controverse, de conflicte, de luptă, pot adora pe un altul, pot spera că salvarea îmi va veni de la altcineva. Dar atâta vreme cât sunt un ignorant în ceea ce mă privește, cât nu sunt conștient de ce se întâmplă cu mine, nu am nicio bază pentru a gândi, a simți, a acționa.